

GEORG BRANDES

ΓΙΑ ΤΟΝ ΊΨΕΝ ΚΑΙ ΤΗ ΖΩΗ ΤΟΥ

(HENRIK IBSEN INTIME)

Μετάφρ. Α. ΚΟΥΚΟΥΛΑ

10.

XII

"Απειρα είναι τὰ παραδείγματα τῆς στρυφνότητος τοῦ Ίψεν. Πόσες ὅμως εἶναι καὶ οἱ θύμησες ποῦ μ' ἄφησε ἡ ἐγκαρδιότητά του, ἡ ἀπλότη του κ' ἡ εὐγένεια τῆς καρδιάς του!

Τὸν ξανάδα στὴ Δρέσδη, πέρασε ἀπὸ τότε πολὺς καιρὸς. Κάναμε τοὺς περιπάτους μας στὰ περὶχωρα τῆς πόλης καὶ κεῖ μοῦ ξηγοῦσε τὴ γερμανικὴ ψυχὴ, ἔτσι καθὼς θαρροῦσε πὼς τὴν ἤξερε ὕστερ' ἀπὸ τόσον καιρὸ ποῦ ζοῦσε κεῖ πέρα. "Αλλες φορές πάλι κριτικάριζε τὰ δράματα τοῦ Σίλλερ ποῦ δὲν μπορούσε νὰ τὰ χωνέψει γιὰ τὴ ρητορεία τους. "Αλλες φορές τὰ τραγούδια τοῦ Runeberg ποῦ δὲν μπορούσε νὰ τὰ ὑποφέρει γιατί εἰντούσαν γραμμένα σ' ἐξάμετρα. Πάντα εἶταν ἔτοιμος νὰ παλέψει ἐνάντια κεινοῦ ποῦ εἶταν ἀκαδημαϊκὸς, βγαλμένο ἀπ' τὴν παράδοσι κ' ἀπομακρυσμένο ἀπ' τὴ ζωὴ. Τέλος ὁ στίχος σὰ στίχος τοῦχε γίνοι ἀντιπαθητικὸς.

Μπαίναμε σὲ κανένα ρεστοράν. Οἱ ὑπηρετές σὰ βλέπανε τὴ βάρβαρη μπροσέτα τῶν παρασίμων ποῦ στόλιζε τὴν μπουτονιέρα τοῦ ξένου, δὲν ξέρανε πῶς νὰ τὸν περιποιήθουν. Ὁ Ίψεν μπορούσε νὰ καθίσει στὸ τραπέζι: ἴσκαμε μίαν ὥρα περὶτμμένη τοῦ βραδυνοῦ, διαλεχτικὸς κ' ἐρωτητῆς, μὲ τὰ μάτια του πάντα ξυπνητὰ κάτω ἀπὸ τὰ γυαλιὰ του. Σὰν ἤθελε νάσαι ἐγκωμιστικὸς, διατύπωνε στερεότυπα τὴν ἐχτίμησή του μὲ τὸν ἀκόλουθο τρόπο: «Αὐτὸ ποῦ μοῦπατε τώρα, ἀξίζει περισσότερο κ' ἀπ' τὴ λογοτεχνία!»

Στὰ μέσα τοῦ 1870 ὁ Ίψεν παρευρέθηκε πολλὰς φορές στίς συγκέντρωσες τῆς μικρῆς λογοτεχνικῆς κοινωνίας τῆς Δρέσδης. "Ακουσε κεῖ πέρα μὲ πολὺ ἐνδιαφέρον καὶ διαλέξεις ἀκόμα, ποῦ τύχαινε κάποτε νάσαι καλὲς καὶ διδαχτικὲς. Στὴ συναναστροφή του μὲ τοὺς νεαροὺς σάξονες συγγραφείς, ποῦτανε λίγο γνωστοί, κρατοῦσε μίαν στάση ἀδελοῦ συναδέλφου. Σεβότουν τίς γνώσες τους καθὼς καὶ τὴν ἐργασία τους τὴ φιλολογικὴ. Καὶ τόσο πιὸ πολὺ τὴ σεβότουν ὅσο πιὸ λίγο εἶτανε πεδικλωμένη ἀπὸ προλήψες.

Εὐκόλα τὸν ἔδλεπα στὸ Μόναχο, στὸ σπίτι του. Εἶχε πιά τότε κερδίσει τὴν ἐχτίμησι ἀρκετῶν κύκλων στὴ Γερμανία, ἀν καὶ εἰλικρινὰ δὲν εἶταν ἀκόμα διάσημος. Λεχότουν στὸ σπίτι του πολλὰ πρόσωπα τοῦ Βορρὰ, ψηλῆς περιωπῆς, ποῦ περνοῦσαν ἀπὸ κεῖ πέρα. Ἀνάμεσὸ τους δεχότουν συχνὰ καὶ πολιτικοὺς Νορβηγούς. Σὲ μερικὸς, καθὼς στὸν κ. Hagerup, ποῦγεινε ἀργότερα πρωθυπουργός καὶ ποῦ τὸν ἐχτίμοῦσε γιὰ τὴν ἰκανότητά του, ἔδειχνε συγκατάδοσι. Μεταχειρίζότουν

μὲ μίαν ψυχρότητα κάπως προκλητικὰ κεινοὺς ποῦ δὲν ἔδλεπε μέσα τους παρὰ τὸν τυφωμένο καὶ τὸν ἀσήμαντο ἀριβίστα. Στους τρόπους του εἶχε τὴν εὐγένεια κείνη, ποῦ ἐπιτρέπει σ' ἕναν ἄνθρωπο ποῦ βλέπει πολὺν κόσμον νὰ μεταχειρίζεται τὸν καθένα διαφορετικὰ, μὰ πάντα μὲ δικαιοσύνη.

Θυμᾶμαι ἀκόμα σὰν τὸν εἶδα φιλοξενούμενον στὴν Κοπενάγη. Τὸν εἶχανε τιμήσει σὰ βασιλιά. Ὅταν γύριζε βῆξτα ἔλος ὁ κόσμος εἶταν μαγεμένος. Ὅταν ὅμως τὸν προσκαλοῦσαν, ὁ λακωνισμὸς του κ' ἡ βουδαμάρτα του προξενούσαγε κατάπληξι. Τὴν ἐποχὴ κείνη εἶχε πάψει πιά νὰ μιλά μὲ πίκρα γιὰ τὴ Νορβηγία. Περιοριζότουνε σὲ μίαν λύπη γιὰ τὴν ἀργητα μὲ τὴν ἐποία, κατὰ τὴ γνώμη του, ξετυλιγότουν αὐτὸς ὁ τόπος. Οἱ ἰδέες ποῦ ἐρχόντουσαν ἀπὸ τὴ Νορβηγία τοῦ φαινότουσαν ἔλες παλιὲς κ' ἀχρηστες γιὰ τὸ ὑπόλοιπο τῆς Εὐρώπης. Ὅσο γιὰ τοὺς μορφωμένους χωρικοὺς τῆς Νορβηγίας τοῦ φαινότουν πὼς τὸ διανοητικὸ τους ἐπίπεδο εἶτανε πολὺ μέτριον.

Τέλος κρατᾶω θύμησες ἀπὸ κείνον, παρμένες ἀπὸ πολλὰς διαμονές μου στὴ Νορβηγία. Συναντιόμαστε καθεμέρα τὴν ὥρα τοῦ προγέματος (κείνος θρυσκότουν ταχτικὰ, καὶ πρὶν τὴν ὥρα πολλὰς φορές, γιὰ νὰ μὲ περιμένει στὴν πόρτα τῆς αὐλῆς) γιὰ ἕναν περίπατο, γιὰ νὰ πᾶμε νὰ δοῦμε πίνακες κ' ἄλλα. Σὰ μὲ φιλοξενούσε μὲ δεχότουν τρίδοντας τὰ χέρια του καὶ λέγοντάς μου: «Θὰ διασκεδάσομε σήμερα, θὰ πιούμε καλὸ κρασί, πολὺ καλὸ κρασί καὶ θὰ διγηγηθοῦμε ἀνέκδοτα. Καὶ ὕστερα: «Νὰ μὲ διδαχτικὴ ἱστορία γιὰ τὸ Α.» — Τὸ πρόσωπό του εἶταν ἔλο ἕνα σατυρικὸ γέλιο, σὰ διγγότουν κανένα ἀνέκδοτο, δηχτικὸ καὶ γιομάτο σαρκασμὸ, γιὰ νὰ παρουσιάσει κανέναν πολίτη ποῦ ἔλος ὁ κόσμος ἐχτίμοῦσε καὶ ποῦ γιὰ κείνον εἶταν ἕνας γελοῖος ἀνθρωπάκος.

Μίαν θύμησι μούμεινε ἐξαιρετικὰ ζωηρή. Εἶταν ἕνα γαλήνιο βράδυ, ποῦ περάσαμε στὸν ἀνοιχτὸν ἀγέρα, μπρὸς σ' ἕνα περίτερο νορβηγικοῦ ρυθμοῦ, στημένο δὲ θυμᾶμαι πιά τώρα ποῦ. Μόλις μᾶς εἶχανε σηκώσει τὰ φῶτα ἀπ' τὸ τραπέζι, γιατί ἡ νύχτα εἶταν ἀρκετὰ φωτερή. Μέσα στὸ μαγικὸ φῶς ἡ σιλουέττα τοῦ Ίψεν μὲ τὸ πλατὺ μέτωπο καὶ τὰ πλοῦσια μαλλιά, ἔσμιγε μὲ τόνειρεμένο τοπίο. Κι' ὅσο προχωροῦσε ἡ νύχτα σιγά-σιγά, δὲ θὰ μπορούσε στὸ-τέλος νὰ διακρίνει κανέναν παρὰ μίαν ἀντιφεγγιὰ στὰ γυαλιὰ του καὶ τὴν κίνησι τοῦ στόματός του. Μιλοῦσε μὲ χαμηλὴ φωνὴ κ' ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ ἔφερνε τὸ ποτήρι, στὰ χεῖλη του, χωρατεύοντας πάντα καὶ γελώντας.

Καθὼς εἶχαμε φαίει κ' ἄρνι, τοῦ εἶπα:

— Τί καλύτερο κυνηγι, μὰ τὴν ἀλήθεια, ἀπὸ τ' ἄρνι!

— Συφωνῶ μὲ τὴ γνώμη σας, ἀπάντησε ὁ Ίψεν.

Μία φορὰ μάλιστα εἶχα τὴν ἰδέα νὰ γράψω καὶ δράμα πάνω στ' ἄρνι. Ἐνας ἄνθρωπος βρῖσκαται τοῦ θανατὰ καὶ δὲ θὰ μπορέσει νὰ σωθεῖ ἂ δὲν πετύχει νὰ τοῦ ἀνανεώσουνε τὸ αἷμα. Τοῦ μεταγγίζουνε λοιπὸ στίς

φλέδες του τὸ αἷμα ἐνὸς ἀρνίου καὶ γιαιτρεύεται. Ἄπο κείνη τῇ στιγμή ὀνειρεύεται ἀδιάκοπα νὰ ξαναδεῖ τ' ἀρνὶ πού τοῦ χρωστᾷ τὴν ὑπαρξή του. Στὸ τέλος τὸ ξαναβρίσκει μὲ τὸ σκῆμα μιᾶς γυναίκας. Καὶ τὴν ἀγαπᾷ. Δὲν εἶναι ἀναπόφευγο πού τὴν ἀγαπᾷ;

— Χωρὶς ἀμφιβολία. Μονάχα πούναι πολὺ, παραπολὺ σπάνιο νὰ βρεθῆ μιὰ γυναίκα πού νᾶναι ἀρνί.

— Καὶ μολαταῦτα αὐτὸ συδαίνει, αὐτὸ συδαίνει.

Ἡ συνομιλία ξεψύχῃ μ' ἓνα χαμόγελο πού ἐναρμονίστηκε μὲ τὸν καθάριο ἀπονύχτερο οὐρανὸ καὶ μὲ τὸ fjord πού ἀντιφέγγιζε, ἀτόμακρο καὶ χλωμό.

(Ἀκολουθεῖ)

ΑΠΟ ΤΟ «ΜΠΟΥΣΤΑΝ» ΤΟΥ ΣΑΛΛΗ

Η ΣΙΩΠΗ

Ὁ Τακὰς φανέρωσε ἓνα μυστικὸ στοὺς σωματοφυλάκους του, μὰ τοὺς σύστησε νὰ μὴν τὸ μπιστευτοῦνε σὲ κανένα. Τὸ μυστικὸ ἴσως αὐτὸ πού ἔκανε ἓνα χρόνον ὀλίγερο νᾶνέβη ἀπὸ τὴν καρδίᾳ στὰ χεῖλια του, δὲ χρειάστηκε, μὰ καὶ βγήκε ὄξω, παρὰ μιὰ μονάχα μέρα γιὰ νὰ μαθευτῇ ὡς τὰ πέρατα τῆς πολιτείας.

Ἀναμμένος ἀπὸ τὸ θυμὸ ὁ Τακὰς, διάταξε τὸ δῆμιον νὰ σφάξῃ τοὺς ἐνόχους. Μὰ ἓνας ἀπ' αὐτοὺς εἶπε τότε στὸ μονάχη :

— Σὺ μονάχα ἔχεις τὴν εὐτύχη γιὰ τὸ ἁμάρτημά μας. Δώσε μας, λοιπόν, χάρη. Ἀφοῦ δὲν μπόρεσες νὰ σταματήσῃς τὸ νερὸ στὴν πηγὴ του, πῶς θὰ μπορέσῃς νὰ τὸ γυρίσῃς πίσω τώρα πού πλημμύρισε τὸν κάμπο; Βάλε ἓνα φύλακα νὰ σοῦ φυλάξῃ τὰ διαμαντικά σου, μὰ γίνου μόνος φύλακας τοῦ μυστικοῦ σου.

Εἶσαι ὁ ἐξουσιαστής καὶ ὁ βασιλεὺς ἐνὸς λόγου πού ἀκόμα δὲν ἐπρόφερες, μὰ μιὰ φορὰ καὶ βγήκε ἀπὸ τὸ στόμα σου, τότε εἶσαι πιά ὁ σκλάβος του.

«Ὅταν ὁ διάβολος κατορθώσῃ καὶ βγῇ ἀπ' τὴ φυλακὴ σου, οὔτε διαταγὴ οὔτε παρακάλιο μπορεῖ νὰ τὸν καταφέρῃ νὰ ξαναἴκη μέσα.

«Κ' ἓνα μικρὸ παιδίκι μπορεῖ νὰ λύσῃ τὰ σκοινιά ἐνὸς ἀτίθασου ἀλόγου, μὰ ἐκατὸ ἀθλιεὺς δὲ θὰ μπόρῃσινε νὰ τὸ ξαναδέσουν ὕστερα.»

(Ἀπὸ τὸ Ἀραβικὸ)

Κ. ΤΡΙΚΟΓΛΙΑΝΣ

— Στὸ ἐρχόμενο φύλλο θὰ δημοσιέψουμε **Τὸ Πέρασμα**, ἀνέκδοτο διήγημα τοῦ Κώστα Παρορῆτη.

— Διορίστηκε **ἐπιτέλους !!!** καὶ ἔργε ἀπὸ τὴν Ἀθήνα ὁ Φύλητας. Ὅση ἢ χαρὰ μας γιὰ τὸ διορισμὸ του, τόση καὶ ἡ λύπη μας πού χάνουμε τὴν ἀνοιχτόκαρδη συντροφιά του καὶ χρεοῦν ἔτσι τὰ **Σαββατόβραδα** τοῦ Νουμά, πού τὰ ὁμόρφαινε μὲ τὴ γλεντζέδικη καὶ σοφὴ του κουβέντα.

«ΚΡΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΙΗΣΗ»,

Εἶναι ὁ τίτλος τοῦ καινούριου φιλολογικοῦ περιοδικοῦ πού βγήκε σήμερα. Ἐκδότες του καὶ συντάχτες του οἱ κ.κ. Σπύρος Ἀλιμπέρτης, Γιάννης Ἀποστολάκης, Γεώργιος Πολίτης. Τρία ὀνόματα πού κάτι σημαίνουν—θὰ λέγαμε καὶ τρεῖς χαραχτῆρες, μὰ αὐτὸ ἀφίνομε νὰ φανεῖ μοναχὸ του. Καὶ θὰ φανεῖ.

Μὲ τὸ περιοδικὸ αὐτὸ μπορεῖ νᾶρθοῦμε σὲ σύγκρουση αὐριο—δὲν ξέρομε— μὰ αὐτὸ δὲ σημαίνει τίποτα. Τὸ σημαντικὸ εἶναι, πῶς ἀποχτοῦν πιά τὰ ἑλληνικὰ γράμματα ἓνα ὄργανο τίμιο, καλοσυνεῖδητο, θαρραλέο καὶ, τὸ σπουδαιότερο, ἀνεξάρτητο ἀπὸ κάθε ὑλικὴ ὑποχρέωση. Τὸ τελευταῖο πρέπει πολὺ νὰ λογαριαστέι στὸ ἐνεργητικὸ του, γιὰτὶ αὐτὸ θὰν τοῦ δώσει τὴ δύναμη καὶ τὴ λευτεριά νὰ βροντοφωνάζει τὴν Ἀλήθειαν.

Τ.

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

ΣΥΚΟΦΑΝΤΕΣ

Φίλε Νουμά,

Σὲ κάθε ἀναμπαι ποῦλα βγαίνουν στὸν ἥλιο τῆνῆθικα καθαρευουσιάνικα μέσα, καθὼς τὰ σαλιγκάρια ὕστερ' ἀπὸ τὴ βροχὴ. Ἔτσι καὶ τώρα, στὴν πολιτικὴ μας ἀναμπαικοῦλα, βρήκανε οἱ καθαρευουσιάνιοι τὴν εὐκαιρία νὰ ρήξουν τὸ σιχαμερὸ τους φαρμάκι κατὰ τοῦ κ. Γληνοῦ καὶ νὰν τὸν παρουσιάσουν σὲ μιὰ δυὸ φημερίδες γιὰ ὕβριστὴ τοῦ Βασιλεῖα μας καὶ γιὰ μαλλιαρό.

Οὔτε τὸ ἓνα οὔτε τὸ ἄλλο μπορεῖ νᾶναι ἀληθινὸ. Ὅσοι ξέρον καλὰ τὸν κ. Γληνὸ—καὶ γὼ ἔχω τὴν τιμὴ νὰ εἶμαι ἓνας ἀπ' αὐτοὺς—μποροῦνε νὰν τὸ βεβαιώσουνε, βάζοντας καὶ τὰ δυὸ τους τὰ χεῖρια πᾶνον στὸ Βαγγέλιο, πῶς ὁ κ. Γληνὸς μπορεῖ νᾶχει ὅλες τὶς ἀναρχικὰς ἰδέας τοῦ κόσμου μέσα του, μὰ δὲν εἶναι ἀπὸ κείνους πού τὶς ἐξωτερικεύουν, ὄχι ἀπὸ ἀναντρεία οὔτε ἀπὸ ἀριβισμό, μὰ ἀπὸ τὴ βαθειὰ συναίσθηση πού ἔχει τῆς θέσης του καὶ τῆς ἀποστολῆς του.

(Ὅτε λοιπὸν ἀντιβασιλικὸς, οὔτε Βενιζελικὸς, οὔτε μαλλιαρὸς, οὔτε τίποτ' ἀπ' αὐτὰ καὶ ἀπ' ἄλλα τέτια μπορεῖ νᾶναι ὁ κ. Γληνός. Εἶναι ἀπλούστατα ἓνας σοβαρὸς ἐπιστήμονας πού κατέχει ἀξιώματα μιὰ σημαντικὴ θέση πού του μπιστεύτηκε ἡ Πολιτεία καὶ φροντίζει νὰ κάνει καλοσυνεῖδητα τὴ δουλειά του καὶ τὶς δουλειές του, δίχως νὰ ἐνοχλεῖ κανέναν, ἐξὸν ἐκείνους πού ζηλεύουνε τὴ θέση του καὶ κοιτᾶνε μὲ κάθε τρόπο νὰν τοῦ τὴν πάρουν.

Αὐτὸς εἶναι ὁ κ. Γληνός καὶ ντροπὴ στοὺς συκοφάντες του.

Δικός σου

ΑΠΟΛΛΟΔΩΡΟΣ

— Ὁ ἐκδοτικὸς οἶκος Γ. Φέξη τύπωσε τὸ **Ρόμμεροχολμ** τοῦ Ἴψεν, μεταφρασμένο ἀπὸ τὸν κ. Ι. Ζερβό. Τὸ βιβλίον πουλιέται δυὸ δραχμῆς.